

رابطه اخلاق و حقوق در اسلام و سایر مکاتب بشر

نویسنده

مجید فرجی پرزانی

www.ketab.ir

فرجی پرزانی، مجید، ۱۳۶۴-	سرشناسه
رابطه اخلاق و حقوق در اسلام و سایر مکاتب بشر/ نویسنده مجید فرجی پرزانی.	عنوان و نام پدیدآور
کرج: موسسه نشر سیمرغ آسمان آذرگان، ۱۴۰۰.	مشخصات نشر
۵۰ ص.	مشخصات ظاهری
۴۵۰۰۰۰ ریال : ۰-۲۹۱-۲۸۲-۶۲۲-۹۷۸	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
کتابنامه: ص. [۵۱] - ۵۲	یادداشت
قانون و اخلاق -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام	موضوع
Law and ethics -- Religious aspects -- Islam	موضوع
اسلام و حقوق	موضوع
Islam and law	موضوع
قانون و اخلاق	موضوع
Law and ethics	موضوع
BP ۲۳۰/۱	رده بندی کنگره
۲۹۷/۴۸۳۴	رده بندی دیویی
۷۶۵۸۴۷۱	شماره کتابشناسی ملی

رابطه اخلاق و حقوق در اسلام و سایر مکاتب بشر

نویسنده: مجید فرجی پرزانی

مؤسسه نشر سیمرغ آسمان آذرگان

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰

چاپ و لیتوگرافی: چاپ پارس

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۴۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۰-۲۹۱-۲۸۲-۶۲۲-۹۷۸

آدرس: کرج، جاده ملارد، گلستان ۴۳، ساختمان دیبا، واحد ۲۹ - کد پستی: ۳۱۶۶۹۳۶۸۶۹

فهرست

۷.....	پیشگفتار
۱۱.....	فصل یکم: مفاهیم و کلیات اخلاق
۱۱.....	ماهیت و چیستی اخلاق
۱۴.....	دیدگاه‌های گوناگون در باره اخلاق
۱۸.....	اقسام عدالت
۲۱.....	فصل دوم: مفاهیم و کلیات حقوق
۲۱.....	معنای فلسفی حقوق
۲۱.....	مفهوم حقوق در فقه
۲۲.....	مفهوم حقوق در اصطلاح حقوقدانان
۲۲.....	رویکرد جدید به حقوق
۲۳.....	مفهوم حقوق در قاموس دین
۲۳.....	نسبت حقوق و قانون
۲۵.....	نسبت آزادی با حقوق و اخلاق
۲۶.....	رابطه ایمان با حقوق
۲۷.....	فصل سوم: رابطه حقوق و اخلاق (شباهت‌ها و تفاوت‌ها)
۲۷.....	تفاوت حقوق با اخلاق
۲۹.....	شباهت‌های حقوق و اخلاق
۳۱.....	فصل چهارم: مبانی حقوق و اخلاق نزد مسلمانان و غربی‌ها
۳۵.....	فصل پنجم: منشأ و خاستگاه حقوق و اخلاق
۳۶.....	منبع هستی‌شناسی حقوق و اخلاق
۳۶.....	رابطه فلسفه حقوق با فلسفه الهی
۳۷.....	منشأ اخلاق و حقوق از دیدگاه متفکران غربی
۳۷.....	منشأ اخلاق و حقوق از نگاه منکران وحی و نبوت
۳۹.....	منبع اخلاق و حقوق در اندیشه آرمان‌گرایان
۳۹.....	خاستگاه تفکر اخلاق و حقوق در تفکر واقع‌گرایان
۴۰.....	منشأ اخلاق و حقوق از نگاه فردگرایان
۴۱.....	ضامن اجرای حقوق فردی و جمعی
۴۳.....	فصل ششم: اهداف و آثار حقوق و اخلاق
۴۳.....	الف-تحصیل معرفت

پیشگفتار

موضوع حقوق و اخلاق از آن جهت که در متون دینی (کتاب و سنت) به کار رفته از گذشته بسیار دور مورد توجه و دقت اندیشمندان اسلامی به ویژه فقها و حقوق دانان قرار گرفته است. با بسط و گسترش مباحث حقوقی به خصوص حقوق کلاسیک در ایران آثاری قابل توجه انتشار یافت که غالباً با رویکرد حقوقی نوشته شده اند.

حقوق با اخلاق رابطه بسیار نزدیکی دارد به این معنا که هرچه انسان در فضائل اخلاقی بیشتر رشد کند حقوق هم جایگاه بهتری پیدا می کند. فرد و جامعه به اندازه اهمیت دادن به ارزش های اخلاقی به حقوق یکدیگر پای بندی از خود نشان می دهند. امتیازات و حقوق فردی در جامعه ایی که هنوز متعلق به اخلاق نشده اند بسیار متزلزل است به نظر می رسد که اخلاق در بسیاری از موارد نقشی مهم تر از قانون در باب احیای حقوق افراد ایفا می کند چون عامل بازدارنده درونی ثبات و استقرار بیشتری نسبت به عوامل خارجی دارد. می توان گفت حقوق با اخلاق رابطه متقابل دارند زیرا اگر فرد یا جامعه به اخلاق انسانی گردن نهد حق معنای نسبی خواهد داشت نه مطلق برای اینکه هر کس مایل است حق را مطابق میل و خواسته خویش تعریف کند و حقوق دیگران به نفع خود تصاحب نماید و آنجا که دیگران حقی را از او طالب باشند به راحتی راضی نمی شود ان را از دست بدهد انسان بدون فشار قانون و عوامل خارجی زمانی راضی به حق خویش و رعایت حقوق دیگران می شود که از سلامت نفس برخوردار بوده و خوی استکبار و خود خواهی در وجودش نباشد.

امام سجاد (علیه السلام) در رساله حقوق که سراسر آن را عطر سجایای اخلاقی خوشبو ساخته است فرمودند: (و حق اهل ملتک اضرار السلامة و الرحمة لهم و الرفق بمسئهم و تالفهم و استصلاحهم و شکر محسنهم و کف الاذی عنهم و تحب لهم و ما تحب لنفسک و تکره لهم ما تکره لنفسک)

حق هم کیشان تو بر تو ان است که در باطن خویش خواستار سلامت آنان بوده و نسبت به ایشان مهربان باشی و با بدان آنها ملایمت و مدارا نمایی و با آنان انس بگیری و طالب اصلاحشان باشی و از خوبان ایشان سپاسگزار بوده و خویش را از آزار و اذیت رساندن به آنان

باز داری و برای آنان دوست بداری آنچه برای خود دوست می داری و ناپسند شماری آنچه برای خود ناپسند می دانی. (الفقیه ج ۲ ص ۶۲۵)

آن حضرت حقوق مسلمان بر مسلمان را در هفت بند خلاصه کرده که هیچ یک از آنها نیز بدون اتصاف به صفات اخلاقی مقدور کسی نیست. سلامت نفس و اصلاح خویشتن دوستی دیگران به میزان محبت و علاقه به خویش احترام به پیران به منزله پدر تکریم به جوانان به منزله برداران و شخصیت دادن به نوجوانان و کودکان به جای فرزندان ارزش نهادن به پیر زنان به جای مادر تأمین خرسندی دیگران یاری مظلومان سیر کردن گرسنگان تدارک پوشش برهنگان عیادت معلولان و مریضان و رفع نیاز حاجتمندان هریک مؤلفه های مهم اخلاقی است که موجب استقرار و استمرار حق و دستیابی افراد به حقوق حقه خویش می گردد هر چند وجود مقررات مدون تحت عنوان قانون را نمی توان نادیده انگاشت پس حقوق و اخلاق دو مقوله به هم پیوسته ای هستند که فقدان یکی موجب تزلزل دیگری می شود چنان که احیای حق مستلزم وجود فضای اخلاقی در شخص و جامعه بوده و حق محوری و حق مداری باعث و برانگیزنده صفات نیک اخلاقی و تهذیب و طهارت نفسانی است. ضرورت طرح موضوع :

در زمینه این موضوع چنانچه گفته شد بحث های زیادی را علمای گذشته مطرح کرده و آثار مستقل و ارزشمندی به آن اختصاص داده اند لیکن در دهه های اخیر خصوصاً پس از انقلاب به یمن حاکمیت و استقرار اسلام و عملی شده فقه اهل بیت (علیهم السلام) شبهات و پرسش های فروانی از جانب اندیشمندان در محافل و مجامع علمی در این زمینه مطرح گردید که چون پاسخ به آنها نیاز به تأمل و دقت بیشتری داشت بر گستره بحث افزود.

محموز بحث در گذشته غالباً مسائل فقهی و حقوقی و یا اخلاقی بود و از آن خارج نمی شد و شبهات فرا فقهی یا هرگز مطرح نبود یا بسیار اندک به شمار می رفت اما امروزه شبهات و مناقشات جدید فقهی و کلامی درباره مفهوم حق و اخلاق و تفاوت بین آنها مطرح است و پاسخ بدان نیازمند دقت و تأمل بیشتری است. شبهاتی از قبیل حق گرا بودن دنیای معاصر و اخلاق گرا بودن انسان سنتی تحول مفهوم حق در دنیای قدیم با دنیای امروز سلب و ایجاب حقوق به عهده چه کسی است و منشا آن چیست ؟

و دهها مسئله فقهی و کلامی دیگر پرسش هایی است که چالش جدی را به همراه داشته و پاسخ مستدل را طلب می کند.